

DECIZIE

de inadmisibilitate a sesizării nr.7g/2018 privind excepția de neconstituționalitate
a unor prevederi ale articolului 34 alin.(4) din Codul de procedură penală
(*recuzarea repetată*)

nr. 13 din 09.02.2018

Monitorul Oficial nr.157-166/78 din 18.05.2018

* * *

Curtea Constituțională, statuând în componența:
DI Aurel BĂIEȘU, *președinte de ședință*,
DI Igor DOLEA,
Dna Victoria IFTODI,
DI Victor POPA,
DI Veaceslav ZAPOROJAN, *judcători*,
cu participarea dlui Dumitru Avornic, *grefier*,
Având în vedere sesizarea depusă la 18 ianuarie 2018,
Înregistrată la aceeași dată,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 9 februarie 2018 în camera de consiliu,
Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a textului „*în mod repetat*” de la alineatul (4) al articolului 34 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr.122-XV din 14 martie 2003, ridicată de către avocatul Ion Cerga, în dosarul nr.1-717/2017, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani.

2. Excepția de neconstituționalitate a fost depusă la Curtea Constituțională la 18 ianuarie 2018 de către judecătorul Vitalie Ciurac din cadrul Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, în temeiul articolului 135 alin.(1) lit.a) și g) din [Constituție](#), astfel cum a fost interpretat prin [Hotărârea Curții Constituționale nr.2 din 9 februarie 2016](#), precum și al [Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională](#).

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, se află cauza penală nr.1-717/2107 privind învinuirea lui Felix Grincu de comiterea infracțiunilor prevăzute la articolele 27 [*Tentativa de infracțiune*], 190 alin.(5) [*Escrocheria*], 238 [*Dobândirea creditului, împrumutului sau despăgubirii/indemnizației de asigurare prin înșelăciune*], 310 alin.(1) [*Falsificarea probelor*], 311 alin.(2) lit.a) [*Denunțarea falsă sau plângerea falsă*] și 335 alin.(1) [*Abuzul de serviciu*] din [Codul penal](#).

4. La 1 septembrie 2017, în cadrul ședinței de judecată avocatul inculpatului a depus o cerere prin care a solicitat recuzarea judecătorului Vitalie Ciurac, în temeiul art.33 alin.(2) pct.6) [*dacă există alte circumstanțe care pun la îndoială rezonabilă imparțialitatea judecătorului*] din Codul de procedură penală. Prin încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, din 1 septembrie 2017, emisă de judecătorul Diana Tricolici, cererea avocatului a fost respinsă ca neîntemeiată.

5. La 4 septembrie 2017, avocatul inculpatului a depus o nouă cerere cu privire la recuzarea

judecătorului Vitalie Ciumac, în temeiul art.33 alin.(2) pct.6) din Codul de procedură penală. Cererea respectivă a fost respinsă prin încheierea judecătorului Vitalie Ciumac din 4 septembrie 2017, ca fiind inadmisibilă, deoarece, potrivit art.34 alin.(4) din Codul de procedură penală, a fost depusă în mod repetat. În motivarea deciziei sale, instanța a menționat că prin încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, din 1 septembrie 2017 a fost respinsă ca neîntemeiată o cerere de recuzare similară. Totodată, instanța a reținut că cererea de recuzare declarată repetat este considerată „cererea care este înaintată de aceeași parte la proces (avocat, inculpat), împotriva aceleiași persoane (judecător), pentru aceleași cauze de incompatibilitate, cu aceleași temeiuri de fapt și de drept, invocate în cererea de recuzare anterioară.”

6. În cadrul ședinței de judecată din 1 noiembrie 2017, avocatul Ion Cerga a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate a textului „*in mod repetat*” de la alin.(4) al art.34 din Codul de procedură penală.

7. Prin încheierea din aceeași dată, instanța de judecată a dispus ridicarea excepției de neconstituționalitate și transmiterea sesizării Curții Constituționale pentru soluționare.

B. Legislația pertinentă

8. Prevederile relevante ale [Constituției](#) (republicată în M.O., 2016, nr.78, art.140) sunt următoarele:

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

9. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr.122-XV din 14 martie 2003 (republicat în M.O., 2013, nr.248-251, art.699) sunt următoarele:

Articolul 33

Incompatibilitatea judecătorului

„(1) Judecătorii care sunt soți sau rude între ei nu pot face parte din același complet de judecată.

(2) Judecătorul nu poate participa la judecarea cauzei și urmează a fi recuzat:

1) dacă el personal, soțul său, ascendenții ori descendenții lor, frații sau surorile și copiii acestora, afinii și persoanele devenite prin înfiere, potrivit legii, astfel de rude, precum și alte rude ale lui, sunt direct sau indirect interesate în proces;

2) dacă el este parte vătămată sau reprezentant al ei, parte civilă, parte civilmente responsabilă, soț sau rudă cu vreuna din aceste persoane ori cu reprezentantul lor, soț sau rudă cu învinutul, inculpatul în proces ori cu apărătorul acestuia;

3) dacă a participat în acest proces în calitate de martor, expert, specialist, interpret, traducător, grefier, persoană care a efectuat urmărirea penală, procuror, judecător de instrucție, apărător, reprezentant legal al învinutului, inculpatului, reprezentant al părții vătămate, părții civile sau părții civilmente responsabile;

4) dacă a efectuat o cercetare sau un control administrativ al circumstanțelor cauzei sau a participat la adoptarea unei hotărâri referitoare la această cauză în orice organ obștesc sau de stat;

5) dacă el a luat în această cauză hotărâri anterioare judecătorești în care și-a expus opinia asupra vinovăției sau nevinovăției inculpatului;

6) dacă există alte circumstanțe care pun la îndoială rezonabilă imparțialitatea judecătorului.

[...]”

Articolul 34

Abținerea sau recuzarea judecătorului

„(1) În cazul în care există circumstanțe prevăzute la art.33, judecătorul este obligat să facă declarație de abținere de la judecarea cauzei.

(2) Pentru aceleași motive, judecătorul poate fi recuzat și de către părțile în proces. Recuzarea trebuie să fie motivată și poate fi propusă, de regulă, înainte de începerea cercetării judecătorești.

Cererea de recuzare poate fi făcută mai târziu numai în cazurile dacă cel care face propunerea de recuzare a aflat motivul recuzării abia după începerea cercetării judecătorești.

(3) Recuzarea anticipată a judecătorilor care încă nu participă la judecarea cauzei date, precum și a judecătorului sau completului de judecată care soluționează cererea de recuzare, nu se admite, însă argumentele cererii de recuzare pot fi invocate în apel sau, după caz, în recurs împotriva hotărârii în fond.

(4) În cazul în care cererea de recuzare se înaintează **în mod repetat** cu rea-credință și în mod abuziv, cu scopul de a tergiversa procesul, de a deruta judecata sau din alte intenții răuvoitoare, instanța care soluționează cauza poate aplica față de persoana vinovată o amendă judiciară în condițiile prezentului cod.”

Articolul 35

Procedura soluționării cererii de recuzare și a declarației de abținere

„(1) Recuzarea sau abținerea judecătorului se soluționează de un alt judecător sau, după caz, de un alt complet de judecată. La soluționarea recuzării sau abținerii judecătorilor dintr-un complet format din 3 sau 5 judecători, judecătorii nerecuzați din acest complet pot fi incluși în noul complet de judecată.

(2) Examinarea cererii de recuzare sau a declarației de abținere se face în aceeași zi, ascultând părțile și persoana a cărei recuzare se cere. În cazul în care nu se poate forma un nou complet de judecată în aceeași instanță, recuzarea se soluționează, în cel mult 10 zile de la primirea dosarului, de instanța ierarhic superioară, care, dacă admite recuzarea sau abținerea, desemnează pentru judecarea cauzei o instanță egală în grad cu instanța în care s-a produs recuzarea.

(3) Încheierea instanței de judecată asupra recuzării nu este susceptibilă de a fi atacată.”

10. Prevederile relevante ale [Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale](#) (încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950 și ratificată de Republica Moldova prin [Hotărârea Parlamentului nr.1298-XIII din 24 iulie 1997](#)) sunt următoarele:

Articolul 6

Dreptul la un proces echitabil

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărârea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță atunci când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

11. În motivarea excepției de neconstituționalitate autorul menționează că prevederile contestate de la alin.(4) al art.34 din Codul de procedură penală permit judecătorului față de care a fost înaintată o cerere de recuzare să aprecieze dacă cererea este depusă în mod repetat și să decidă unipersonal asupra admisibilității cererii menționate, încălcând dreptul la un proces echitabil și la un recurs efectiv.

12. Astfel, autorul excepției susține că prevederile contestate sunt contrare articolelor 4 și 8 din [Constituție](#) și articolelor 6 și 13 din [Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale](#).

B. Aprecierea Curții

13. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

14. În conformitate cu articolul 135 alin.(1) lit.a) din [Constituție](#), controlul constituționalității legilor, în speță a Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr.122-XV din 14 martie 2003, ține de competența Curții Constituționale.

15. Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate, fiind ridicată de către avocatul Ion Cerga în dosarul nr.1-717/2017, aflat pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, este formulată de subiectul abilitat cu acest drept, în temeiul articolului 135 alin.(1) lit.a) și g) din [Constituție](#), astfel cum a fost interpretat prin [Hotărârea Curții Constituționale nr.2 din 9 februarie 2016](#), precum și al [Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională](#).

16. Curtea relevă că prerogativa de a soluționa excepțiile de neconstituționalitate, cu care a fost învestită prin articolul 135 alin.(1) lit.g) din [Constituție](#), presupune stabilirea corelației dintre normele legislative și textul Constituției, ținând cont de principiul supremației acesteia și de relevanța prevederilor contestate pentru soluționarea litigiului principal în instanțele de judecată.

17. Curtea reține că obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie textul „*in mod repetat*” de la alin.(4) al art.34 din Codul de procedură penală.

18. Curtea observă că autorul excepției de neconstituționalitate, invocând articolele 4 și 8 din [Constituție](#), care vizează respectarea tratatelor internaționale, susține că prevederile contestate încalcă articolele 6 și 13 din [Convenția Europeană](#), care garantează dreptul la un proces echitabil și dreptul la un recurs efectiv. Deși autorul excepției nu indică nici o normă din Constituție care garantează un drept fundamental și care, în opinia sa, ar fi încălcat, din argumentele prezentate în motivarea excepției se poate deduce, în mod rezonabil, că prevederile contestate sunt criticate prin raportare la articolul 20 din [Constituție](#).

19. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea reține că articolul 34 alin.(4) din Codul de procedură penală prevede că, în cazul în care cererea de recuzare se înaintează **in mod repetat** cu rea-credință și în mod abuziv, cu scopul de a tergiversa procesul, de a deruta judecata sau din alte intenții răuvoitoare, instanța care soluționează cauza poate aplica față de persoana vinovată o amendă judiciară în condițiile codului.

20. Curtea reamintește că în jurisprudența sa a statuat că un atribut esențial al unui proces echitabil îl reprezintă principiul imparțialității judecătorului. În acest sens, articolul 116 din [Constituție](#) stabilește că judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, **imparțiali** și inamovibili, potrivit legii ([Decizia nr.62 din 19 septembrie 2016, §20](#)).

21. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a reținut cu titlu de principiu că este fundamental ca într-o societate democratică tribunalele să inspire încredere justițiabililor, art.6 §1 din Convenție impunând ca fiecare instanță să fie imparțială (cauza *Padovani v. Italia*, hotărârea din 26 februarie 1993, §27).

22. Curtea reține că, în vederea garantării principiului constituțional al imparțialității judecătorilor, art.33 din Codul de procedură penală reglementează situațiile de incompatibilitate a judecătorului la examinarea cauzelor.

23. Astfel, în decizia menționată *supra*, Curtea a subliniat că instituția incompatibilității constituie un remediu procesual pentru situațiile în care prezumția de imparțialitate a judecătorului este pusă la îndoială. Judecătorul declarat incompatibil este împiedicat să participe la activitatea procesuală desfășurată într-o anumită cauză, în acest mod fiind respectate principiile de drept privind imparțialitatea și obiectivitatea modului de soluționare a litigiilor deduse judecătii ([Decizia nr.62 din 19 septembrie 2016, §25](#)).

24. Curtea constată că, potrivit normelor procesuale, chestiunea recuzării sau abținerii judecătorului se soluționează de un alt judecător sau, după caz, de un alt complet de judecată.

25. În același timp, Curtea menționează că, în virtutea art.34 alin.(4) din Codul de procedură penală, judecătorul poate dispune sancționarea persoanei în situația în care aceasta înaintează în mod repetat o cerere de recuzare **cu rea credință și în mod abuziv, cu scopul de a tergiversa procesul**.

26. Curtea relevă că prevederile art.34 alin.(4) din Codul de procedură penală nu acordă judecătorului dreptul de a se pronunța în fond asupra cererii prin care se solicită în mod repetat recuzarea sa, fiind limitat în a examina doar dacă anterior nu a mai fost formulată o altă cerere de recuzare, în privința sa, pentru același caz de incompatibilitate, cu aceleași temeiuri de fapt și de drept.

27. Curtea reține că în cazul în care cererea de recuzare conține temeieri și argumente noi instanța de judecată are obligația de a o remite completului competent în vederea soluționării în ordinea prevăzută de dispozițiile art.35 din Codul de procedură penală. Or, judecătorul față de care a fost înaintată cererea de recuzare repetată este ținut să respecte principiul *nemo iudex in causa sua* (nimeni nu este judecător în propriul său proces).

28. Curtea menționează că scopul textului de lege criticat este de a asigura o protecție a tuturor justițiabililor împotriva abuzurilor de drept ale părților care au ca scop tergiversarea procesului. De altfel, reglementarea procedurii de soluționare a cererilor de recuzare, în ansamblu, reflectă preocuparea legiuitorului pentru asigurarea celerității acestei proceduri, respectiv, pentru soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil, prin împiedicarea tergiversării acestora, în deplină concordanță cu cerințele dreptului la un proces echitabil.

29. Totodată, Curtea reține că, potrivit prevederilor procesual-penale referitoare la examinarea cauzei în ordine de apel, dacă instanța de apel constată încălcarea prevederilor privind incompatibilitatea judecătorului și procedura de soluționare a cererii de recuzare, de la articolele 33-35 din Codul de procedură penală, aceasta dispune casarea sentinței primei instanțe și rejudecarea cauzei [art.415 alin.(1) pct.3)].

30. Având în vedere cele menționate, Curtea reține că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în temeiul articolului 26 din [Legea cu privire la Curtea Constituțională](#), articolelor 61 alin.(3) și 64 din [Codul jurisdicției constituționale](#) și al pct.28 lit.d) din [Regulamentul privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională](#), Curtea Constituțională

DECIDE:

1. Se declară *inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „*în mod repetat*” de la alineatul (4) al articolului 34 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr.122-XV din 14 martie 2003, ridicată de către avocatul Ion Cerga, în dosarul nr.1-717/2017, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

PREȘEDINTE DE ȘEDINȚĂ Aurel BĂIEȘU

Nr.13. Chișinău, 9 februarie 2018.